
SAN JUAN BATEATZAILLEA ZORNOTZALDEAN

San Juan jaiak

Ospe aundiz egin daroaguz egunok. Izan be, ikasleak, azterketa ostean, pozez beterik amaitu dabe euren ikast-aroa; baseritarrak berde ta guri ikuskatzen euren landak eta soloak; opor-alditxoa urrin emoteko gertakizunak egiten diardue kaletarrak; eguzkia goi-gingatik irribarre gozotan daukagu.

Orixegaitik ei dira, eguzkiaren irribarra jaitzeko, mundu guztian nik uste eta euskal errian batez be, bere jai-bezperan ixetzen doguzan su-garrak. Aurten be, Zornotza'n, emen Larra inguruetan, illuntzeko amarrak jota, etzan falta sua ta garra, eta su-inguruan kanta ta dantza! Aspaldi-aspaldiko ekandu zarra dogu ta... Guk be, aurrez pillatuta geunkan egur eta zazkara meteari su emon geuntson, gero "sugeak, sapuak, sorgiñak erre" abesturik.

San Juan Kristoren aurreralari izan zan, mezu-emoille. Basamortuan bizi izan zan, Ari bidea gertatu nairik "penitentzi! penitentzi!" ots egiñaz. Gamelu narruz jazten zan, mats garratza ta basa-eztia jaten eban. Txarto egoana, naiz-ta errege jauregian, miin ausartiz salatzen... Orixegaitik azkenean, Erodes'ek neskatilla baten dantzaldi atsegiña zala-ta, burua moztu egioela agindu eban.

Euskalerrian konta ezin-ala eleiza ta ermita daukoz Santu onek. Kristok esan eban: "Emakumeetatik jaiotetan iñor bere ez Juan baiño aundiago". Orixegaitik edo, Kristautasunak maite-maite dau. Zornotzaldean be antxiñatik eleiza ta ermita asko izan dauz; gaur be, lau beintzat ospatzen ditugu: Larrea'ko karmeldar parrokia, Juan Bateatzallearen izenekoa, Ofrendo'koa, ementxe Etxano, Amorebieta eta Larrea bitartean mendizka ertzean, Ergoien auzuna jagi atsegiñean, eta Belatxikietan, oraintsu jarria.

Ofrendo'ko San Juan

Biderik naiko dagoz ona eltzeko, Ategorri'tik, Enartza'tik zear, errekatxoa igaro ta baserri aurrez, landaz landa gora, ber-bertan daukazu San Juan aspaldikoa, gure aurretiko fededunak jaso. Egunero, baiña domeka ta jai-egunez batez be, futbol-zelai

ezkerretik eta oraintsu jasotako Ikastetxe ponposetik, piñadi gerizpetsua ezker-eskuma dozula, errez igoten da jente mordoa ango egoitza atsegiñera. Batzuk jatekoaz doaz, beste batzuk aize ozkirria artzera bakarrik, Zornotza osoa begipe daukazu bertutik, eta inguruetako mendi-gaiñak.

Lengo domekaz, San Juan bezperan, an nintzan ni nagusiak bialduta mezea emoten, Korrikan arduratu ziranak, arduratu ziran aurten ango jaietaz be; areik eroan ninduen. Amabietan mezea; ni ara nintzaneko ba-zan txapliu-otsa. An ziran baita tabernariak eta Berna'ko dantzariak, meza ostean euren ekitaldia egingo ebenak. Eta jentea polito, San Juan-zale bi-ziak.

Aurretik zabal ebillen, San Juan'en ermitea, ondantua geunkala: aurreko illetan ainbat "oker" urreratu ziran ara, eta teillatutik barruratu ta bertako santuak, maiak, bankuak eta gaiñerakoak erre egin ebezala... Egizko zer orreik ez dira beti egi biribil izaten. Dena dala, mezatarako itxuraz egoan ermita barrua.

Gaiztakeri on aitatu neban nik meza-itzaldian. Azkenez au be san neban: "Olako zerbait egin ezik, ez dirala gure eleizak eta armitak barraizatzen". Eta on dalako bear bada, Ofrendo'ko San Juan egoitza barriztatua ta dotoretua izango da. Gure ermita askok gaitz bat daukie, auzoko iru edo lauren eskuetan dagozala "jaube" lez. Lenago (asmo onez eskuratuta), bai, ba-eukezan mendi, solo ta zugaztiak; gaur ez. Eta ustez jaube diran orreik ez daukie ez dirurik, ez adorerik ermitok konpontzeko aiñakorik. Eta, bat izan ezik, esan eustienez, euren eskubideak Udaletxeari iztekotan dagoz. Ortik nire esana: sarri ez datorrela txarto olako ezbear bat, gauzak bide egokiagoz eroateko.

Azken urteotan barriztatu diran ermita orreinan beraz, ikusi nai dogu Ofrendo'ko San Juan ermita be. Aspaldikoa da, ipuin, leienda ta istoriz bete. Berrogei bat aretx dagoz gaintxoan, San Juan ermitarenak; geienak erditik goitik bera zuloturik. Aurreko gizaldietan etenez gaixorik egozan umeak ekarri oi ebezan, bere egunez, osasun billa. Ume gaixoa zulo ortatik igaro bear zan osatzeko. Leen seroretxea eukan, nik ezagutu nebana. Ni ume nintzala

kantetan eta gero prediketean, pitean pitean egon izan naz barton. Eta ba-dira, laket bekit adieraztea, pertsona batzuk eta leku batzuk, orixegaitik edo, lillurakor jakuzanak.

Bagillaren 23 eguerdi ostean, pozik jatsi nintzan Larra'ra.

Ergoien'go San Juan

Biamamonean, astelenez, artikulu au idazteko zeaztasunak batu naiez, Ergoien era eroan ninduan. Bizkargi azpian daukazu auzune dotore au. Ermita txikia, aretx artean. Noiztikoa ete da? Ezin errez jakin; garai baten, alkarren leian lez jaso ziran Bizkaiko ermitarik gienak; bateren data jakin ezker, besteena be, nik uste, errez atera leikela. Ara eldu giñanerako jente pilloa egoan ate-aurrean zain. Lapur edo gaizkiñen bildur ziran antza, eta meza-ordurarte ez eben aterik zabaldu. Barru ta kanpo, teillatua izan ezik, ondo samar daukazu, korua, azpia, ormak polito; aintziñako pulpitu bat barregarri, San Juan irudia altaran... Errez konpondu ta apur bat zainduta, polito eukiteko moduan.

Guk andik aide egitean, asi zan mezako sarrera kantua. Gu turista antzera ara joanak giñen, geure arazoetara, iñok konbitik egiteke.

Belatxikietako San Juan

Iñaki Deuna da ermita aretako patroï, eta dakigunez, bere egunean egiten da aundikiro ango jai. Baiña an inguruetakoa artzain-pastoreak, San Juan egunez egin oi dabe jai berezia, pazkozkoa be askotxok jai orretan egiñik. Asko batzen dira, Arrati, Zornotza, Garai ta Durango aldetik. Autortu ta Jaunartu egin oi dabe. Eginkizun orretan laguntzeko, lenago luzaro Aita Balier eta aren ondoren ni, zortzi-amar urtetan joan izan naz. Andrazko ta gizonezko, pastore ta pastore-familiko askotxo batu oi giñan, lenengo kاپillan eta gero Arestiren jatetxean lagun arteko

bazkarian, urteko kontuak eta kargu-aldatzeak be egiñik. Taberna on zergaz zamatu ebenean, jausi zan taberna here.

San Juanez ospatzen zan artzain billera au. Eta alkartze baten, San Juan, euren antzera, menditar izan zala, baiña aren irudirik ez eukiela ermitan eta irudi polit-ganozko bat billatu ta erosi bear zala bururatu jaken. Urrengo urterako Aresti'tar zoliak eskuratu eben bear zan irudia.

Eta antxe daukagu Iñaki deunaren ondoan San Juanena be. Egun orterako loraz apaindu ta egunean bertan, mezatan eta, aparteko otoitzak eta eskariak egiten jakoz. Juan izeneko artzain asko alkartzen dira mendi-magal aretan.

Larrako San Juan

Larreatar jaunak jauregi eder bat eukien ementxe Larra'ko eleizearen aurrean, 1916an karmeldarrak eresia, eta ikastetxe biurtua; geroago, 1933an, Kalbariora aldatu zana. Jauregiak jabetza ederra eukan inguruan: ortua ta baratza, zelai zabala, gaur Ikastola; bide luzeak, oinbidea Kalbarioraiño ta zalpurdi bidea Ategorriraiño.

Zabala ta arlanduz egiña zan jauregia. Gerratean erdi-erreta egoalako, bota egin eben orduko arte-zale etziranak. Gaur komentuko eleiza ta parroki dana, jauregi orren kapilla izan zan, oso ederra Juan Bateatzaillearen izenekoa, eleizako Patroi, gaur altara nagusian Karmengo Ama eta San Juanen irudia gorengo nitxoan. Erdian aurkitzen zan antxiña baten.

Irudi eder-ederra dozu berau. Eta, azkenez, Juan Gurutzeko Santu aundiak, irudi ederrak nai ebazan Karmel-Igoerako XIgarren atalean idazten dauanez "eleiztarren eraspina" biztuteko gai diranak. Gure ermitetako geienak ez dira olakoak.

AITA ONAINDIA

IRAKURLE:

ZER'eri DAGOKION URTEKO SARIA ORDAINDU EZ BA'DOZU, BIALDU EGIZU "TXEKE" BAT "EUSKERAZALEAK ALKARTEA'REN IZENA EZARRITA COLON DE LARREATEGI 14, 2.^ara. 1.200 PEZETA DIRA. ESKERRIK ASKO!

DIRU-ZAINTZAK